

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 12512/2022
22.09.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Гордане Комненић и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници по тужби тужиље АА, мал. ББ, мал. ВВ и мал. ГГ, чији је законски заступник мајка АА, сви из ..., чији је пуномоћник Петар Мијатовић, адвокат из ..., против туженог ДД из ..., чији је пуномоћник Зоран Стојковић, адвокат из ..., ради вршења родитељског права, уређења личних односа, издржавања, лишења родитељског права и заштите од насиља у породици по тужби и по противтужби ради вршења родитељског права, уређења личних односа и издржавања, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 379/21 од 03.02.2022. године, у седници одржаној 22.09.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 379/21 од 03.02.2022. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужилаца за накнаду трошкова ревизијског поступка.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П2 2484/16 од 02.03.2021. године, која је исправљена решењем истог суда П2 2484/16 од 15.04.2021. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље – противтужене, па су малолетна деца парничних странака, мал. ББ, рођена2006. године у ..., мал. ВВ, рођен ...2009. године у ... и мал. ГГ, рођена2013. године у ..., поверени на чување, негу и васпитање мајци АА која ће самостално вршити родитељско право. Ставом другим изреке, лични односи мал. ББ, мал. ВВ и мал. ГГ са оцем ДД одвијаће се једном недељно у контролисаним условима у Центру за социјални рад у ..., у терминима које одреди Центар и у терминима у склопу породичне терапије у надлежној установи. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени – противтужилац да на име доприноса за издржавање мал. ББ, мал. ВВ и мал. ГГ плаћа месечно износ од по 300 евра, укупно 900 евра, почев од 24.10.2017. године, сваког 1-ог до 5-ог у месецу за текући месец, уплатом на девизни рачун законске заступнице малолетне деце мајке АА ближе наведено у изреци, с тим да све доспеле, а неисплаћене износе дужан је да плати одједном. Ставом четвртим изреке, делимично је усвојен тужбени захтев тужиље – противтужене, па је тужени – противтужилац ДД делимично лишен родитељског права над малолетном децом ББ, ВВ и ГГ и то у погледу одлучивања о пребивалишту деце,

регулисању путних исправа за децу и давања сагласности за прелазак државне границе Републике Србије малолетне деце са мајком. Ставом петим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље – противтужене у делу у коме је тражила да се тужени – противтужилац делимично лиши родитељског права над малолетном децом ББ, ВВ и ГГ и то права на чување, подизање, васпитање и заступање малолетне деце, права да одлучује о питањима која битно утичу на живот деце, а нарочито на образовање деце, предузимање већих медицинских захвата над децом, располагање имовином деце велике вредности, права туженог на прелазак државне границе Републике Србије са малолетном децом без претходне писане сагласности мајке. Ставом шестим изреке, одбијен је тужбени захтев тужиље – противтужене и законске заступнице мал. тужилаца којим је тражила да се одреде мере заштите од насиља у породици и да се туженом – противтужиоцу ДД забрани да на било који начин даље узнемирава тужиљу – противтужену АА, да се забрани туженом – противтужиоцу да се приближава тужиљи – противтуженој на удаљености мањој од 100 метара и да приступа у простор око места рада и места становања тужиље, као и у делу којим је тражила да се одреде мере заштите од насиља у породици и привремене мере да се забрани туженом – противтужиоцу да се приближава малолетној деци ББ, ВВ и ГГ на удаљености мањој од 100 метара, да приступа у простор око места становања малолетне деце, школе малолетне деце, осим у случају виђања малолетне деце у контролисаним условима у просторијама Градског центра за социјални рад, да се забрани туженом – противтужиоцу да даље узнемирава малолетну децу ББ, ВВ и ГГ. Ставом седмим изреке, одбијен је противтужбени захтев туженог – противтужиоца ДД којим је тражио да се малолетна деца ББ, ВВ и ГГ повере њему на самостално вршење родитељског права, да се уреди начин одржавања личних односа мал. деце са мајком и да се обавезе тужиља – противтужена АА да на име свог доприноса издржавању мал. деце ББ, ВВ и ГГ плаћа месечно износ од по 15.000,00 динара по детету на рачун оца ДД, почев од дана подношења противтужбе па убудуће, све док за то постоје законски услови, као и предлог за одређивање привремене мере којом ће се малолетна деца ББ, ВВ и ГГ поверити на чување, негу и васпитање оцу који ће самостално вршити родитељско право, да се уреди начин виђања мал. деце са мајком сваког другог викенда од петка у 14,00 часова до недеље у 18,00 часова, сваког другог празника и 10 дана у току летњег и зимског распуста. Ставом осмим изреке, одређена је привремена мера, тако да се лични односи мал. ББ, мал. ВВ и мал. ГГ са оцем ДД одвијају једном недељно у контролисаним условима у Центру за социјални рад у ..., у терминима које одреди Центар и у терминима у склопу породичне терапије у надлежној установи. Решењем из става осам пресуде мења се решење Првог основног суда у Београду П2 2484/16 од 18.01.2019. године у ставу првом изреке решења. Привремена мера остаје на снази до правноснажног окончања поступка и има дејство правноснажног решења о извршењу. Евентуално изјављена жалба не задржава извршење пресуде у делу којим је одређена привремена мера. Ставом деветим изреке, одбијен је предлог за одређивање привремене мере којим је тужиља – противтужена тражила да се обавезе тужени – противтужилац да на име свог дела доприноса за издржавање малолетне деце ББ, ВВ и ГГ плаћа месечни износ од по 300 еура месечно за свако дете и то почев од 24.10.2017. године као дана повратка деце у Србију, на девизни рачун законског заступника – мајке деце од 01-ог до 05-ог у месецу за текући месец, све док за то постоје законски услови. Ставом десетим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж2 379/21 од 03.02.2022. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог ДД и потврђена

првостепена пресуда, исправљена решењем од 15.04.2021. године у ставу првом, другом, трећем, четвртном, седмом и осмом изреке. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужилаца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужени је благовремено изјавио ревизију, због погрешне примене материјалног права.

Тужиоци су дали одговор на ревизију са предлогом као у одговору.

Испитујући пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11... 18/20) у вези члана 403. став 2. тачка 1. Закона о парничном поступку, Врховни касациони суд је нашао да ревизија није основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју овај суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилца и тужени су живели у ванбрачној заједници која је прекинута децембра 2016. године. Парничне странке имају троје деце, мал. ББ, рођену ...2006. године, мал. ВВ, рођеног ...2009. године и мал. ГГ, рођену ...2013. године. Тужени је без сагласности тужилце са децом отишао у Немачку, у тренутку када је била на снази привремена мера одређена решењем од 05.01.2017. године, којом се малолетна деца поверавају на чување тужилци уз уређивање личних односа деце са оцем. Одлуком надлежног суда у Немачкој од 30.06.2017. године, на основу Хашке конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце, малолетна деца су враћена у Београд и предата тужилци. Према мишљењу органа старатељства, Градског центра за социјални рад, Одељење Стари Град од 29.12.2016. године, малолетна деца треба да живе са мајком којој треба поверити сво троје малолетне деце на самостално вршење родитељског права с обзиром да је она ангажованији родитељ и усмерена на задовољавање потребе деце и мотивисана да се брине о њима, док је тужилац утицао на развијање негативног односа деце према мајци, не увиђајући интересе и потребе деце за мајком, уз процену да су деца високо трауматизована услед конфликтне ситуације разилажења родитеља, са високим ризиком даљег интензивног утицаја оца на децу, а потом и утицај малолетне ББ на млађег брата и сестру у правцу даљег отуђења од мајке. Центар за социјални рад је у налазу од 21.12.2017. године, предложио као неопходно хитно одвајање деце од утицаја који врши отац док се не постигне стабилизација и прилагођавања у односу деце и мајке, а у налазу од 12.06.2018. године дато је мишљење да су испуњени услови за делимично лишење родитељског права туженог у делу везаном за одлучивање о пребивалишту деце, регулисање пасоша за децу и одвођење деце ван граница Србије, уз даљу потребу настављања виђања у контролисаним условима какав начин виђања између оца и деце је почео марта 2018. године. Комисија судских вештака Клинике за психијатријске болести „Др Лаза Лазаревић“ је у налазу и мишљењу констатовала да су оба родитеља аутентично мотивисани за самостално вршење родитељског права, да је мајка адекватнији родитељ и подобнији за самостално вршење родитељског права јер јасно разграничава партнерску од родитељске улоге, док отац не раздваја ове улоге, не уочава емоционалне тешкоће малолетне ББ и не увиђа, нити одмерава тежину фрустрације коју малолетно дете има услед конфликта родитеља. Дато је мишљење да је мајка подобнији родитељ да самостално врши родитељско право, јер адекватно сагледава развојне и емоционалне потребе деце за разлику од оца који не увиђа свој

удео у нарушеној породичној ситуацији. Мајка није фокусирана на дискредитацију оца, док отац суштински ниподаштава мајку и својим понашањем доприноси негативној конотацији мајке код малолетне деце. ББ жеља да живи са оцем, као и жеља малолетног ВВ нису у њиховом интересу, с обзиром да је такво мишљење индуковано од стране оца, па је као најбоље у интересу сво троје деце препоручено виђање оца и деце у контролисаним условима у Центру, најмање једном недељно, а потом у складу са постигнућима у породичној терапији од момента успостављања складнијих породичних прилика проширење таквог модела виђања. Сво троје деце су школског узраста, учбеници за осми и пети разред који похађају мал. ББ и ВВ коштају по 15.000,00 динара, док за мал. ГГ, као треће дете, тужиља не плаћа књиге. Поред трошкова за књиге, постоје издаци за школски прибор, ужину, одласке на рођендане, одећу и обућу, за мал. ББ допуна за мобилни телефон и две фиксне протезе. ББ иде на певање, ВВ на фудбал, а ГГ на фолклор и карате, а иду и на рекреативну наставу, по ком основу постоје издаци утврђени у поступку. Малолетна деца од 2018. године живе са тужиљом у ..., у кући која је тужиљино власништво, а трошкови за ТВ, интернет, мобилни телефон месечно износе 8.000,00 динара, за струју зими око 20.000,00 динара, лети око 7.000,00 динара, као и порез за кућу око 30.000,00 динара. Тужиља је ... са месечном зарадом око 83.000,00 динара, кредитно је оптерећена до 2026. године са четири кредита, са месечном ратом око 30.000,00 динара. Трошкови за храну износе око 40.000,00 динара, а за хемију око 5.000,00 динара. Повремено има финансијску помоћ породице и пријатеља. Тужени живи у Немачкој, поседује у свом власништву зграду укупне површине 1.080 м² и у тој згради користи стан површине 270 м² и локал у коме се налази кафић – ресторан власништво туженог. У истој згради постоји још пет станова које планира да издаје. У Београду је био власник стана које је крајем 2016. године продао за износ од 270.000 евра. Поседује два аутомобила „...“ 2002. и 2016. годиште. Плаћа рачуне за стан, мобилни телефон и кредит, укупно месечно 4.500 евра. Потребне малолетне деце су када се има у виду животни стандард туженог одмерен у износу од по 60.000,00 динара за свако дете.

Код тако утврђеног чињеничног стања, правилан је закључак нижестепених судова да је у најбољем интересу малолетне деце да буду поверена на самостално вршење родитељског права тужиљи, да се одржавање личних односа малолетне деце са туженим одвија у контролисаним условима, у Центру за социјални рад у ..., у терминима које одреди Центар, уз обавезу туженог да доприноси издржавању сваког детета у месечном износу од по 300 евра. Такође, правилно су нижестепени судови одлучили када су туженог делимично лишили родитељског права у погледу одлучивања о пребивалишту, регулисању путних исправа за децу и давању сагласности за прелазак државне границе.

Чланом 3. став 1. Конвенције о праву детета прописано је да у свим активностима које се тичу деце од примарног значаја су интереси детета без обзира на то да ли их спроводе јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судови, административни органи или законодавна тела. Ставом 2. истог члана прописано је да се државе чланице обавезују да детету обезбеде такву заштиту и бригу која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе његових родитеља, законитих старатеља или других појединаца који су правно одговорни за дете и предузимају у том циљу све потребне законодавне и административне мере. Ова обавеза преузета је чланом 6. став 1. Породичног закона, којом је прописано да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета. Одредбом члана 77. Породичног закона прописани су услови за самостално

вршење родитељског права и ставом 3. овог члана прописано је да један родитељ врши сам родитељско право на основу одлуке суда када родитељи не воде заједнички живот, а нису закључили споразум о вршењу родитељског права. Одредбом члана 61. Породичног закона, уређени су лични односи детета са родитељем са којим не живи.

Одредбом члана 266. став 1. Породичног закона, прописано је да је у спору за заштиту права детета и у спору за вршење, односно лишење родитељског права, суд увек дужан да се руководи најбољим интересом детета.

Одредбом члана 270. Породичног закона, прописано је да је, пре него што донесе одлуку о заштити права детета или о вршењу, односно лишењу родитељског права, суд дужан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима.

Најбољи интерес детета, којим је суд дужан да се руководи у спору за заштиту права детета је правни стандард који чини неколико елемената процене и то узраст и пол детета, његове жеље и осећања, с обзиром на узраст и зрелост, емотивне потребе. У конкретном случају, имајући у виду утврђено чињенично стање, налазе и мишљење органа старатељства и комисије судских вештака, који су ценили и изражену жељу малолетне ББ и ВВ да живе са оцем, потребе и способности родитеља, Врховни касациони суд налази да је правилан закључак нижестепених судова да је у најбољем интересу малолетне деце да живе у домаћинству са мајком, уз начин одржавања личних односа са оцем у контролисаним условима, према датом моделу од стране надлежних органа старатељства, да отац буде делимично лишен родитељског права и да на име издржавања плаћа износ од по 300 евра.

Ревизијске наводе да је дошло до погрешне примене материјалног права и то члана 265. став 1. Породичног закона уз тврдњу да су деца морала у овој парници да буду заступана преко колизијског старатеља, тужени је истицао и у жалби, а ови наводи су правилно цењени од другостепеног суда да у погледу ожалбеног дела (поверавање деце, уређење њихових личних односа са туженим, делимично лишење родитељског права, издржавање), малолетна деца немају положај странке, па није ни потребно постављање колизијског старатеља. Мишљење деце у току поступка је цењено у оквиру разјашњења њиховог најбољег интереса. При постојању могућности даљег интензивног утицаја оца на децу у правцу даљег отуђења од мајке, жеља мал. ББ и ВВ да живе са оцем правилно је процењена као противна њиховом интересу. Најбољи интерес малолетне деце је утврђен у склопу свих чињеница које карактеришу породичне односе, процене да мајка јасно разграничава партнерску од родитељске улоге, разуме развојне и емоционалне потребе деце, док отац не раздваја партнерску од родитељске улоге и не схвата свој удео у пролонгираном конфликту, што указује на неоснованост ревизијских навода да није процењена воља мал. деце са којим од родитеља желе да живе. Представник комисије вештака се на рочишту 27.01.2021. године изјаснио у односу на дати налаз и мишљење комисије и истакнуте примедбе туженог, што чини неоснованим ревизијске наводе да нижестепени суд није имао у виду примедбе туженог на мишљење комисије. У налазу и мишљењу комисија вештака је детаљно образложила предности мајке као адекватнијег и подобнијег родитеља за самостално вршење родитељског права и уз правилну процену најбољег интереса малолетне деце у конкретном случају донета је правилна одлука да деца буду поверена на самостално вршење родитељског права мајци.

Из напред изнетих разлога, применом члана 414. став 1. Закона о парничном поступку, одлучено је као у изреци.

Захтев тужилаца за накнаду трошкова одговора на ревизију није био потребан за вођење парнице, па је донета одлука као у ставу другом изреке.

**Председник већа – судија
Добрила Страјина, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић